

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.2.15>

CHARAKTER PRAWNY POSTĘPOWANIA W SPRAWACH O WYKROCZENIA ADMINISTRACYJNE

Dmytro Yevdokymov

aspirant Katedry Prawa Policyjnego

Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-0505-8522

Yevdokymov@gmail.com

Adnotacja. Znaczenie tego artykułu polega na tym, że przy podejmowaniu decyzji o pociągnięciu osoby do odpowiedzialności administracyjnej, nałożeniu na nią odpowiedniej kary, podmioty upoważnione przez prawo dokonują znacznej liczby czynności procesowych, które łącznie tworzą stosunki prawne, zwykle określanymi jako postępowanie w sprawach o wykroczenia administracyjne. Charakter prawny tych stosunków społecznych jest dość złożony i we współczesnym rozumieniu kształtował się przez kilka dziesięcioleci. Dlatego ich pełne zrozumienie powinno ułatwić przeprowadzenie analizy historyczno-prawnej natury prawnej postępowania w sprawach o wykroczenia administracyjne. W artykule dokonano analizy historyczno-prawnej natury prawnej postępowania w sprawach o wykroczenia administracyjne. Szczególną uwagę zwraca się na nowoczesny etap powstawania tej instytucji. Stwierdzono, że obecnie obowiązujący Kodeks Postępowania Administracyjnego Ukrainy nie spełnia wyzwań współczesnego życia prawnego i bez wątpienia wymaga jego przeglądu. Zaznaczono konieczność przeprowadzenia kolejnej systematyzacji całego prawa, które określa charakter prawny postępowania w sprawach o wykroczenia administracyjne, poprzez wdrożenie jego kodyfikacji.

Słowa kluczowe: charakter prawny, postępowanie, wykroczenia administracyjne, prawo, regulacja prawna.

THE LEGAL NATURE OF PROCEEDINGS IN CASES OF ADMINISTRATIVE OFFENSES

Dmytro Yevdokymov

Postgraduate Student at the Department of Police Law

National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-0505-8522

Yevdokymov@gmail.com

Abstract. The relevance of the article is that when resolving the issue of bringing a person to administrative responsibility, imposing a corresponding penalty, authorized by law, the subjects perform a significant number of procedural actions, which together form a legal relationship, which is commonly referred to as proceedings administrative offenses. The legal nature of these social relations is quite complex and in the modern sense has been formed over several decades. That is why their full understanding should be facilitated by the implementation of historical and legal analysis of the legal nature of proceedings in cases of administrative offenses.

The article provides a historical and legal analysis of the legal nature of proceedings in cases of administrative offenses. Particular attention is paid to the current stage of formation of this institute. It was stated that the current Code of Ukraine on Administrative Offenses does not meet the challenges of modern legal life and undoubtedly needs to be revised. Emphasis is placed on the need to conduct another systematization of all legislation, which determines the legal nature of proceedings in cases of administrative offenses, by codifying it.

Key words: legal nature, proceedings, administrative offenses, legislation, legal regulation.

ПРАВОВА ПРИРОДА ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Дмитро Євдокимов

аспірант кафедри поліцейського права

Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-0505-8522

Yevdokymov@gmail.com

Анотація. Актуальність статті полягає у тому, що під час вирішення питання щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності, накладання на неї відповідного стягнення уповноваженими законодавством суб'єктами вчиняється значна кількість процесуальних дій, що в сукупності утворюють правовідносини, які прийнято позначати як провадження у справах про адміністративні правопорушення. Правова природа таких суспільних відносин досить складна. У сучасному розумінні вона формувалася протягом кількох десятиліть. Саме тому їх повноцінному розумінню має сприяти здійснення історико-правового аналізу правової природи провадження у справах про адміністративні правопорушення.

У статті здійснюється історико-правовий аналіз правової природи провадження у справах про адміністративні правопорушення. Особлива увага приділена сучасному етапу становлення цього інституту. Констатовано, що діючий Кодекс України про адміністративні правопорушення не відповідає викликам сучасного правового життя й потребує перегляду. Наголошено на необхідності провести чергову систематизацію законодавства, яке визначає правову природу провадження у справах про адміністративні правопорушення, шляхом здійснення його кодифікації.

Ключові слова: правова природа, провадження, адміністративні правопорушення, законодавство, правове регулювання.

Вступ. Серед великої кількості правових інститутів навряд чи знайдеться багато таких, які б торкалися інтересів більшості людей. Одним із них є інститут адміністративної відповідальності. Саме його варто розцінювати як важливий інструмент державного управління, який торкається більшості сфер суспільного життя (Lukianets, 2001: 6). Під час вирішення питання щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності, накладання на неї відповідного стягнення уповноваженими законодавством суб'єктами вчиняється значна кількість процесуальних дій, що утворюють правовідносини, які прийнято позначати як провадження у справах про адміністративні правопорушення. Правова природа таких суспільних відносин досить складна. У сучасному розумінні вона формувалася протягом кількох десятиліть. Саме тому їх повноцінному розумінню має сприяти здійснення історико-правового аналізу правової природи провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Основна частина. Окремі проблемні питання, пов'язані із провадженнями у справах про адміністративні правопорушення, у своїх наукових працях розглядали С.М. Алфьоров, С.Ю. Беньковський, С.Г. Братель, С.М. Гусаров, С.М. Князев, Ю.С. Назар, А.Г. Нікуліна, В.А. Троян, В.С. Тулінов, О.М. Ярмач та багато інших. Незважаючи на чималу кількість наукових здобутків, у юридичній літературі не досить розкритим є питання правової природи провадження у справах про адміністративні правопорушення. Саме тому метою статті є з'ясування правової природи провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Аналіз фахової літератури свідчить, що вчені-правознавці називають різні історичні дати початку формування адміністративного права й адміністративно-правових інститутів. Кожен із наукових поглядів щодо моменту зародження адміністративного права та його основних інститутів має право на життя, оскільки в них таким моментом обрано відповідний історичний етап, який прив'язаний до предмету наукового пошуку вчених.

Нам найбільше імпонує остання із наведених позицій. По-перше, саме в цей період дійсно починають формуватися позиції щодо сучасного розуміння адміністративного права, по-друге, з'являються перші згадки про провадження у справах про адміністративні правопорушення та взагалі про адміністративну відповідальність. Як цілком слушно з цього приводу зауважує авторський колектив двотомного підручника «Адміністративне право України. Академічний курс», наприкінці XIX ст. адміністративне право як наука тільки формується. Остаточою його предмет ще не визначений. Єдиної ж позиції у науці не існує.

Наука адміністративного права кінця XIX – початку XX століття в широкому розумінні включала вчення про всю сукупність юридичних норм, які визначали діяльність адміністративних органів. Із предмета дослідження вилучалися норми про державний устрій, судову діяльність, судочинство. До системи цієї науки відносили військове управління, міжнародне, фінансове, церковне та внутрішнє управління (Averianov, 2004: 23). Тому висхідною точкою для історико-правового аналізу правової природи провадження у справах про адміністративні правопорушення слід обрати кінець XIX – початок XX століття, адже саме в цей час починає зароджуватися як сучасне адміністративне право, так і його основні правові інститути.

Як зазначають науковці у фахових юридичних джерелах, до перших актів, які встановлювали покарання в адміністративному порядку, а отже і склади адміністративних проступків, можна віднести: 1) декрети 1921 року (Kolpakov, 2004: 295; Lehka, 2016: 52), а саме Декрет про порядок накладення адміністративних стягнень, який за порушення правил дорожнього руху передбачав позбавлення волі, примусові роботи, штраф. Розмір стягнення за такі порушення спеціально не визначався, його встановлювали місцеві ради з урахуванням інтенсивності руху й особливостей міської транспортної мережі (Shudrikov, 2008: 16); Декрет про трудову та гужову повинність, замінений у тому ж році Декретом про трудовий і гужовий податок, що встановлювало міру відповідальності (в адміністративному чи судовому порядку) до осіб, які ухилялися від виконання трудового й гужового податку; 2) декрети 1922 року: Декрет про порядок видання обов'язкових постанов і про накладення за їхнє порушення стягнень в адміністративному порядку; Декрет про адміністративну висилку (Kolpakov, 2016: 185).

Детальний аналіз положень Адміністративного кодексу УРСР свідчить про те, що у наведеному випадку йшлося не про різновид юридичної відповідальності, зокрема про адміністративну відповідальність, а про порядок притягнення до неї – адміністративний чи судовий. Так, відповідно до п. 175 Адміністративного кодексу УСРР осіб, які затаїли предмети, що необхідно було конфіскувати, притягали до відповідальності адміністративним чи судовим порядком, одночасно вилучаючи такі предмети (Administrative Code of the USSR, 1927). У будь-якому випадку положення наведеного вище кодифікованого акту законодавства не визначали процедури здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Зауважимо, що вказаний нормативно-правовий акт було визнано таким, що втратив чинність внаслідок прийняття відповідного указу Президії Верховної Ради Української РСР у зв'язку із введенням у дію Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення (On the recognition of certain legislative acts of the Ukrainian SSR as invalid in connection with the entry into force of the Code of the Ukrainian SSR on Administrative Offenses, 1985).

Основним суб'єктом, який був уповноважений розглядати справи про адміністративні правопорушення в цей історичний період, був суд. Так, досліджуючи адміністративно-правові засади підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення, С.С. Василів вказує на те, що у 30-х роках минулого століття законодавець відніс до відання суду значну кількість категорій справ, що мали адміністративно-правовий характер. Учений підкреслює той факт, що до початку 60-х років суд діяв не стільки як орган, уповноважений вирішувати адміністративні спори, а як орган попереднього контролю за адміністративними актами зі стягнення недоїмок, штрафів (Vasylyv, 2016: 23).

Вчені-правознавці вказують на той факт, що у законодавстві 20-50 років минулого століття поняття «адміністративна відповідальність» зустрічається нечасто (Hryshyna, 2006: 67). Прикладом таких нормативно-правових актів, у яких фрагментарно вказується це поняття, можна назвати постанову Центрального виконавчого комітету та Ради народних комісарів СРСР від 7 квітня 1936 року, якою затверджено положення про державний пожежний нагляд і про міську пожежну охорону (Regulations on state fire supervision and on city fire protection, 1936); постанову Ради Міністрів УРСР від 16 липня 1946 року «Про посилення використання порожніх пробігів вантажного автотранспорту», відповідно до положень якої особи, які володіли транспортним засобами, могли бути притягнуті до адміністративної відповідальності (About strengthening of use of empty runs of freight motor transport, 1946).

Частіше категорія «адміністративна відповідальність» починає зустрічатися в період 60-70-х років минулого століття. Вона навіть використовується у назвах відповідних нормативно-правових актів, наприклад: указ Президії Верховної Ради Української РСР «Про адміністративну відповідальність за порушення порядку заняття кустарно-ремісничими промислами і за заняття забороненими промислами» від 16 лютого 1978 року; указ Президії Верховної Ради СРСР «Про посилення адміністративної відповідальності за порушення правил риболовства й охорони рибних запасів у водоймищах СРСР» від 27 березня 1964 року.

На той історичний період радянське законодавство налічувало значну кількість нормативно-правових актів, положення яких так чи інакше торкалися питань адміністративної відповідальності. Остаточним результатом цієї роботи стало прийняття Основ законодавства СРСР і союзних республік про адміністративні правопорушення від 23 жовтня 1980 року, положення яких визначили принципи та загальні положення законодавства СРСР та Української РСР про адміністративні правопорушення (Fundamentals of the legislation of the USSR and the union republics on administrative offenses, 1980). Значення цього нормативно-правового акта в аспекті визначення правової природи провадження у справах про адміністративні правопорушення важко переоцінити, оскільки на його рівні вперше було кодифіковано найважливіші матеріальні та процесуальні норми щодо адміністративної відповідальності, визначено завдання та закріплено систему законодавства про адміністративні правопорушення, встановлено поняття та структуру адміністративного правопорушення, види адміністративних стягнень, загальні правила та строки їх накладення, закріплено систему органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, порядок виконання, оскарження й опротестування постанови у справі про адміністративне правопорушення (Kremenchutskyi, 2009: 85–86). З огляду на наведені позиції можна з упевненістю стверджувати, що із прийняттям Основ законодавства СРСР і союзних республік про адміністративні правопорушення починається новий історичний етап розвитку інституту провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Важливою подією у розвитку вітчизняного інституту провадження у справах про адміністративні правопорушення стало прийняття Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року, який було введено 1 червня 1985 року відповідно до постанови Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1984 року, якою президії Верховної Ради Української РСР доручалося розробити порядок введення в дію вказаного Кодексу, а також привести законодавчі акти Української РСР у відповідність до нього (On the enactment of the Code of the Ukrainian SSR on Administrative Offenses, 1984).

Як зазначалося в указі Президії Верховної Ради Української РСР «Про порядок введення у дію Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення» від 29 травня 1985 року, правила, які містилися у Кодексі Української РСР про адміністративні правопорушення і були встановлені Основами законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративні правопорушення, застосовувалися із дня введення у дію Основ, тобто з 1 березня 1981 року. При цьому встановлений Кодексом порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення поширювався й на правопорушення, вчинені до введення у дію Кодексу (On the procedure for enacting the Code of the Ukrainian SSR on Administrative Offenses, 1985).

Однак попри усі здобутки, отримані внаслідок здійснення кодифікації законодавства, що здійснювало нормативно-правову регламентацію суспільних відносин у сфері притягнення особи до адміністративної відповідальності, у застосуванні адміністративних стягнень, що визначало правову природу провадження у справах про адміністративні правопорушення, ще залишалося багато проблемних питань.

У подальшому Кодекс Української РСР зазнавав чимало змін, що було пов'язано із необхідністю вдосконалення його положень, а також із внесенням змін у зв'язку із визначенням нових складів адміністративних правопорушень. Для цього було прийнято низку нормативно-правових актів, які визначали правову природу провадження у справах про адміністративні правопорушення відповідно до викликів відповідного історичного періоду. Варто зауважити, що усі з наведених актів залишаються чинними й досі, більшість із них – без внесення жодних змін. Таке положення справ негативно впливає на ефективність здійснення нормативної регламентації провадження у справах про адміністративні правопорушення, оскільки має місце регламентація неіснуючих процедур, використання застарілої термінології, визначення правового статусу ліквідованих

або реорганізованих суб'єктів, відсилання до нечинного законодавства. Тому ми вважаємо, що нормативно-правові акти, положення яких визначають окремі аспекти провадження у справах про адміністративні правопорушення й які було прийнято ще за радянських часів, необхідно визначити такими, що втратили чинність, шляхом прийняття відповідного закону України.

Важливим історичним етапом розвитку правової природи провадження у справах про адміністративні правопорушення слід вважати проголошення незалежності України, яке було здійснено постановою Верховної Ради Української РСР від 24 серпня 1991 року. Законом України «Про внесення доповнень і змін до деяких законодавчих актів України» від 15 грудня 1992 року було внесено суттєві зміни до Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення. Зокрема, у назві Кодексу слова «Української РСР» було замінено словом «України», тобто цей нормативно-правовий акт почав позначатися як Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КпАП України).

Наступні 20 років мала місце тенденція не лише реформування системи органів, яким були підвідомчі справи про адміністративні правопорушення, але й значне зростання кількості таких органів. Аналізуючи історіографію підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення, С.С. Василів зазначає, що поява великої кількості нових суб'єктів була зумовлена такими чинниками: галузі управління з наявними в них правовідносинами істотно відрізнялися одна від одної за спеціалізацією та наявністю відповідного рівня фаховості в галузі, що дало змогу кваліфіковано вирішувати справи про адміністративні правопорушення; оперативність та економічність провадження часто гарантувалося тим, що стягнення накладали працівники тих органів, які здійснювали контроль і нагляд за додержанням певних норм (Vasylyv, 2016: 25).

Прийняття Конституції України від 28 червня 1996 року мало значний вплив на формування юридичної природи провадження у справах про адміністративні правопорушення. Так, відповідно до п. 22 ч. 1 ст. 92 Основного Закону України такі діяння є адміністративними правопорушеннями, а відповідальність за них визначається виключно законами (The Constitution of Ukraine, 1996). Такі конституційні положення виключили можливість врегулювання вказаних аспектів інституту адміністративної відповідальності на підзаконному нормативно-правовому рівні.

Однією з найважливіших правових подій у незалежній Україні, що мала свій вплив і на формування правової природи провадження у справах про адміністративні правопорушення, стало прийняття Закону України «Про судоустрій» від 7 лютого 2002 року, положення якого визначили правові засади організації судової влади та здійснення правосуддя в Україні, систему судів загальної юрисдикції, основні вимоги щодо формування корпусу професійних суддів, систему та порядок здійснення суддівського самоврядування, а також встановили загальний порядок забезпечення діяльності судів, врегулювали інші питання судоустрою (On the judiciary, 2002).

Однак і нині основним нормативно-правовим актом, який визначає правову природу провадження у справах про адміністративні правопорушення, залишається КпАП України, прийнятий ще за радянських часів. Протягом свого існування цей нормативно-правовий акт зазнав численних змін – він уже піддавався редагуванню 364 рази. У зв'язку з чим цілком слушним виглядає позиція А.Т. Комзюка, який у навчальному посібнику «Адміністративна відповідальність в Україні» вказує на те, що чинне законодавство про адміністративні правопорушення досить велике за обсягом. КпАП України – один із нормативних актів, до яких найчастіше вносяться зміни та доповнення. Особливо інтенсивно положення КпАП України почали змінюватися після проголошення незалежності України. Усе це створює певні труднощі в застосуванні адміністративно-правових норм, негативно позначається на діяльності адміністративно-юрисдикційних органів, забезпеченні законності застосування заходів відповідальності за вчинені правопорушення, що в умовах правової держави недопустимо (Komziuk at all, 2007: 5).

Висновки. Таким чином, правова природа провадження у справах про адміністративні правопорушення в сучасному розумінні цього адміністративно-правового інституту почала формуватися на початку минулого століття. До кінця 70-х – початку 80-х років минулого століття таке формування відбувалося досить повільно, без належного нормативно-правового забезпечення таких процесів. Лише із прийняттям КпАП України нормативна регламентація цих суспільних відносин зазнала кодифікації, що значно підвищило її ефективність. Зі здобуттям Україною незалежності почали свій розвиток суміжні правові інститути, що вплинуло і на формування правової природи провадження у справах про адміністративні правопорушення.

І нині основним нормативно-правовим актом, який визначає правову природу провадження у справах про адміністративні правопорушення, залишається КпАП України. Цей кодифікований акт законодавства вже є морально застарілим, він не відповідає викликам сучасного правового життя й потребує свого перегляду. Саме тому, на нашу думку, необхідно провести чергову систематизацію усього законодавства, яке визначає правову природу провадження у справах про адміністративні правопорушення, шляхом здійснення його кодифікації.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч.: У 2-х томах / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). К. : Вид-во «Юридична думка», 2004. Том 1. Загальна частина. 584 с.
2. Адміністративний кодекс УРСР : закон УРСР від 12.10.1927 // Інформаційно-правові системи Ліга: Закон. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN003227?hide=true>.
3. Василів С.С. Адміністративно-правові засади підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення : дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Львів, 2016. 245 с.

4. Гришина Н.В. Вдосконалення правового регулювання адміністративної відповідальності у праві України. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених* : зб. наук. праць. Харків : Вид-во Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2006. С. 66–69.
5. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
6. Колпаков В.К., Гордєєв В.В. Теорія адміністративного проступку. Монографія. Х. : Харків юридичний, 2016. 344 с.
7. Комзюк А.Т., Гумєнюк В.А., Джагунов Г.В. та ін. Адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. / За заг. ред. А.Т. Комзюка. 3-тє вид., доопр. Харків : Вид-во Харк. нац. ун-ту. внутр. справ, 2007. 80 с.
8. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
9. Кременчуцький С.М. Діяльність правоохоронних органів України щодо адміністративно-правової протидії нелегальній імміграції : дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Львів, 2009. 219 с.
10. Легка О.В. Становлення інституту адміністративної відповідальності: законодавчий аспект. *Наше право*. 2016. № 5. С. 51–56.
11. Лук'янець Д.М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку : монографія. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2001. 220 с.
12. Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративні правопорушення : Закон СРСР від 23.10.1980. Відомості Верховної Ради СРСР. 1980. № 44. Ст. 909.
13. Положення про державний пожежний нагляд і про міську пожежну охорону, затверджене Постановою ЦВК і РНК СРСР від 07.04.1936 // ЗП ЦВК і РНК СРСР. 1936. № 7. Ст. 234.
14. Про введення в дію Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення : Постанова Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 № 8074-Х. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. № 51. Ст. 1123.
15. Про визнання деяких законодавчих актів Української РСР такими, що втратили чинність у зв'язку із введенням у дію Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення : Указ Президії Верховної Ради УРСР від 21.08.1961 року № 807-XI. Відомості Верховної Ради УРСР. 1985. № 36. Ст. 867.
16. Про порядок введення у дію Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення : Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 29.05.1985 № 317-XI.
17. Про посилення використання порожніх пробігів вантажного автотранспорту : Постанова Ради Міністрів УРСР від 16.07.1946 // ЗП УРСР. 1946. №№ 13-14. Ст. 107.
18. Про судову стріж : Закон України від 07.02.2002 № 3018-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. №№ 27-28. Ст. 180.
19. Шудріков В.М. Правові та організаційні засади нагляду підрозділами ДАІ МВС України за технічним станом транспортних засобів : дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Донецьк, 2008. 210 с.

References:

1. Averianov V.B. (red). (2004). *Administrativne pravo Ukrainy. Akademichniy kurs [Administrative law of Ukraine]* : Pidruch.: U 2-kh tomakh. K. : Vyd-vo "Iurydychna dumka". Tom 1. Zahalna chastyna. 584 p. [in Ukrainian].
2. *Administrativnyi kodeks URSR [Administrative Code of the USSR]* : zakon URSR vid 12.10.1927 [in Ukrainian].
3. Vasylyv S.S. (2016). *Administrativno-pravovi zasady pidvidomchosti rozghliadu sprav pro administrativni pravoporushennia [Administrative and legal principles of jurisdiction over cases of administrative offenses]* : dys. kandydata yuryd. nauk: spets. 12.00.07. Lviv. 245 p. [in Ukrainian].
4. Hryshyna N.V. (2006). *Vdoskonalennia pravovoho rehuliuвання administrativnoi vidpovidalnosti v pravi Ukrainy [Improving the legal regulation of administrative liability in the law of Ukraine]*. *Aktualni problemy suchasnoi nauky v doslidzhenniakh molodykh uchennykh* : Zb. nauk. prats. Kharkiv : Vyd-vo Kharkiv. nats. un-tu vnutr. sprav. P. 66–69 [in Ukrainian].
5. Kolpakov V.K. (2004). *Administrativno-deliktnyi pravovy fenomen [Administrative tort legal phenomenon]* : Monohrafiia. K. : Yurinkom Inter. 528 p. [in Ukrainian].
6. Kolpakov V.K., Hordieiev V.V. (2016). *Teoriia administrativnoho prostupku [Theory of administrative misconduct]*. Monohrafiia. Kh. : Kharkiv yurydychnyi. 344 p. [in Ukrainian].
7. Komziuk A.T. at all (2007). *Administrativna vidpovidalnist v Ukraini [Administrative responsibility in Ukraine]* : Navch. posib. 3-tie vyd., doopr. Kharkiv : Vyd-vo Khark. nats. un-tu. vnutr. sprav. 80 p. [in Ukrainian].
8. *Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]* : zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96 VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141 [in Ukrainian].
9. Kremenchutskiy S.M. (2009). *Diialnist pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy shchodo administrativno-pravovoi protyidii nelegalnii immihratsii [Activities of law enforcement agencies of Ukraine on administrative and legal counteraction to illegal immigration]* : dys. kandydata yuryd. nauk: spets. 12.00.07. Lviv. 219 p. [in Ukrainian].
10. Lehka O.V. (2016). *Stanovlennia instytutu administrativnoi vidpovidalnosti: zakonodavchyi aspekt [Formation of the institute of administrative responsibility: legislative aspect]*. *Nashe pravo*. № 5. P. 51–56 [in Ukrainian].
11. Lukianets D.M. (2001). *Instytut administrativnoi vidpovidalnosti: problemy rozvytku [Institute of Administrative Responsibility: Development Problems]* : Monohrafiia. K. : In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy. 220 p. [in Ukrainian].
12. *Osnovy zakonodavstva Soiuzu RSR i soiuznykh respublik pro administrativni pravoporushennia [Fundamentals of the legislation of the USSR and the union republics on administrative offenses]* : zakon SRSR vid 23.10.1980. Vidomosti Verkhovnoi Rady SRSR. 1980. № 44. St. 909 [in Ukrainian].
13. *Polozhennia pro derzhavnyi pozhezhnyi nahliad i pro miski pozhezhnu okhoronu [Regulations on state fire supervision and on city fire protection]*: Zatverdzhene Postanovoiu TsVK i RNK SRSR vid 07.04.1936 // ZP TsVK i RNK SRSR. 1936. № 7. St. 234 [in Ukrainian].

14. Pro vvedennia v diiu Kodeksu Ukrainiskoi RSR pro administratyvni pravoporushennia [On the enactment of the Code of the Ukrainian SSR on Administrative Offenses] : postanova Verkhovnoi Rady Ukrainiskoi RSR vid 07.12.1984 № 8074-Kh. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainiskoi RSR. 1984. № 51. St. 1123 [in Ukrainian].
15. Pro vyznannia deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainiskoi RSR takymy, shcho vtratyly chynnist u zviazku z vvedenniam u diiu Kodeksu Ukrainiskoi RSR pro administratyvni pravoporushennia. [On the recognition of certain legislative acts of the Ukrainian SSR as invalid in connection with the entry into force of the Code of the Ukrainian SSR on Administrative Offenses] : ukaz Prezydii Verkhovnoi Rady URSR vid 21.08.1961 roku № 807-KhI. Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR. 1985. № 36. St. 867 [in Ukrainian].
16. Pro poriadok vvedennia v diiu Kodeksu Ukrainiskoi RSR pro administratyvni pravoporushennia. [On the procedure for enacting the Code of the Ukrainian SSR on Administrative Offenses] : ukaz Prezydii Verkhovnoi Rady Ukrainiskoi RSR vid 29.05.1985 № 317-KhI [in Ukrainian].
17. Pro posylennia vykorystannia porozhnykh probihiv vantazhnoho avtotransportu. [About strengthening of use of empty runs of freight motor transport] : Postanova Rady Ministriv URSR vid 16.07.1946 // ZP URSR. 1946. № 13-14. St. 107 [in Ukrainian].
18. Pro sudoustrii [On the judiciary] : zakon Ukrainy vid 07.02.2002 № 3018-III. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2002. № 27-28. St. 180 [in Ukrainian].
19. Shudrikov V.M. (2008). Pravovi ta orhanizatsiini zasady nahliadu pidrozdilamy DAI MVS Ukrainy za tekhnichnym stanom transportnykh zasobiv. [Legal and organizational bases of supervision by divisions of GAI of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine on a technical condition of vehicles] : dys. kandydata yuryd. nauk: spets. 12.00.07. Donetsk. 210 p. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.2.16>

NARUSZENIE PRAW MAJĄTKOWYCH OSOBY W TRAKCIE DOCHODZENIA PRZEDPROCESOWEGO PRZY ZASTOSOWANIU TYMCZASOWEGO ZAJĘCIA MAJĄTKU

Tetiana Zelkina

aspirant Katedry Postępowania Karnego

Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-7387-898X

Zelkina@gmail.com

Adnotacja. Obecnie ograniczenia własności osoby podczas dochodzenia przedprocesowego najczęściej występują przy zastosowaniu takiego środka zabezpieczenia postępowania karnego, jak tymczasowe zajęcie majątku. Ponadto połączenie środków zabezpieczenia postępowania karnego z przymusem i ograniczeniem praw człowieka warunkuje potrzebę skutecznych gwarancji zabezpieczenia praw i interesów osób w postępowaniu karnym. Jedną z takich gwarancji jest sądowa kontrola legalności ograniczania praw człowieka w postępowaniu karnym. Niestety w praktyce taka kontrola jest często nieskuteczna. W artykule zbadano przewidziane w obowiązującym postępowaniu karnym podstawy i tryb tymczasowego zajęcia majątku, a także podstawy do zwrotu majątku jego prawowitym właścicielom. Zbadano praktykę sądową w kwestii zwrotu tymczasowo zajętego majątku. Stwierdzono, że w zdecydowanej większości praktyka sądowa wskazuje na naruszenie zasady legalności ograniczania praw człowieka w postępowaniu karnym, a mianowicie legalności podstaw i przestrzegania ustalonej procedury tymczasowego zajęcia majątku, a także jego długotrwałego zwrotu prawowitemu właścicielowi.

Słowa kluczowe: zajęcie majątku, przeszukanie, oględziny, dochodzenie przedprocesowe.

VIOLATION OF PROPERTY RIGHTS OF A PERSON DURING THE PRE-TRIAL INVESTIGATION DURING THE APPLICATION OF TEMPORARY WITHDRAWAL OF PROPERTY

Tatiana Zelkina

Postgraduate Student at the Department of Criminal Procedure

National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-7387-898X

Zelkina@gmail.com

Abstract. Today, the restriction of a person's property rights during the pre-trial investigation most often occurs when applying such a measure to ensure criminal proceedings as temporary seizure of property. In addition, the very combination of measures to ensure criminal proceedings with the use of coercion and restriction of human rights necessitates effective guarantees to ensure the legitimate rights and interests of persons in criminal proceedings. One such guarantee is judicial